

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย การยกระดับจุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่นและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งคำถามวิจัยหลัก 3 คำถาม ดังนี้ 1) การยกระดับจุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่นเป็นจุดผ่านแดนถาวรพัฒนาความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนในระดับชุมชนในพื้นที่เป้าหมายและการพัฒนาพื้นที่อย่างไร 2) โครงสร้างพื้นฐานทั้งทางกายภาพและระบบการจัดการต่างๆ ผ่านระบบราชการไทยส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่อย่างไร และ 3) การยกระดับจุดผ่อนปรนฯ และพัฒนาพื้นที่ส่งผลอย่างไรต่อรัฐในการรักษาความมั่นคงบริเวณชายแดน งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสำรวจเอกสารชั้นต้นซึ่งเป็นเอกสารราชการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข่าวสารจากสื่อมวลชน เกี่ยวกับพัฒนาการของการยกระดับจุดผ่อนปรนฯ ห้วยต้นนุ่นให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร ผู้วิจัยยังได้ลงพื้นที่สำรวจสถานการณ์ด้วยการสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) เพื่อศึกษาความก้าวหน้าของโครงการกับหน่วยงานภาครัฐทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายความมั่นคงในระดับจังหวัด อำเภอ และระดับชุมชน ตลอดจนภาคเอกชนที่ผู้ประกอบไปด้วยผู้ประกอบการค้าชายแดน ผู้ประกอบการธุรกิจ ตลอดจนชุมชนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านห้วยต้นนุ่นและการพัฒนาของอำเภอขุนยวมและจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ (informal interview) และการสัมภาษณ์กลุ่ม กับผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 82 คน

ผลการวิจัยเสนอว่าการยกระดับจุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่นเป็นจุดผ่านแดนถาวรเป็นทั้งการสร้างความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนอย่างไม่เป็นทางการผ่านเครือข่ายชาติพันธุ์ที่มีอยู่แล้วให้แข็งแกร่งขึ้น อีกทั้งเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้รัฐเห็นความสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการโดยรัฐเป็นผู้นำในเวลาต่อ ความเข้มแข็งของความสัมพันธ์ทั้ง 2 รูปแบบที่ส่งผลต่อการค้าจึงเป็นกลไกสำคัญที่รัฐไทยนำเสนอเพื่อยกระดับจุดผ่อนปรนการค้าให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร งานวิจัยนี้ยังชี้ว่าการเกิดขึ้นของชุมชนและโครงสร้างพื้นฐานบนฝั่งไทยสอดคล้องกับโครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจของฝั่งเมียนมา โดยเฉพาะถนนที่ในบางยุคถูกใช้เป็นเครื่องมือแสดงอำนาจของรัฐและการมีอยู่ของรัฐในมิติต่างๆ นอกจากนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญและโครงการอื่นๆ ของรัฐไทยสะท้อนให้เห็นถึงระบบราชการในการจัดการพื้นที่ชายแดนที่มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือหน่วยงานรัฐฝ่ายความมั่นคงมีบทบาทมากกว่าฝ่ายพลเรือน ประเด็นสุดท้าย งานวิจัยนี้พบว่าทั้งรัฐไทยและเมียนมายังเห็นการปักปันเขตแดนไม่ลงตัวเป็นประเด็นความมั่นคงที่สำคัญ ซึ่งทำให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอื่นและนโยบายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับไม่สามารถเกิดขึ้นได้ และที่สำคัญคือการเมืองของฝั่งเมียนมาทำให้รัฐฝ่ายความมั่นคงของไทยมีบทบาทสำคัญในการกำกับและควบคุมพื้นที่ชายแดนในจังหวัดแม่ฮ่องสอนในปัจจุบัน

Abstract

The research—*The Promotion of the Baan Huay Ton Noon Trading Post into a Permanent Checkpoint and the Development of Infrastructure of Mae Hong Son Province* has three main research questions. They are— first, how does the promotion of the Baan Huay Ton Noon trading post into a permanent checkpoint help develop the cross-border relationships of designated communities and targeted areas?; second, how do physical infrastructure and Thai bureaucratic systems shape the development in the areas?; and third, how does the promotion of the Huay Ton Noon trading post affect the Thai government's management on border security? This research used a qualitative method, with the survey of first-hand sources, which are government documents, related research papers, and online news reports, regarding the development of the promotion of Huay Ton Noon into a permanent checkpoint. Researchers had also visited the field in order to check the development with a technique of non-participant observation. This allowed them to discuss the topic with a variety of state agencies, both civil and security ones, at different levels of provincial, district, and local. The field research included meetings with cross-border trade operators, business people, and local communities' representatives who are multi-stakeholders of the development projects in Mae Hong Son Province. In-depth, informal, and focus group interviews were employed to acquire data with 82 key informants and other relevant stakeholders.

Research findings show that the promotion of Huay Ton Noon into a permanent checkpoint has advanced the incumbently informal cross-border relationships based on kinship and ethnic networks. These relationships have ignited the Thai state to improve the formal relationship with the local and national states of Myanmar. The strength of both relationships is an important mechanism the Thai state adopts to necessitate the development projects. This research indicates that the establishment of community and infrastructure on the Thai side has been directed by the political economy of Myanmar. The construction of roads, in particular, was in the past employed to represent the state's power and existence. Furthermore, the development of infrastructure and other projects reflected the bureaucratic systems in border control with specific regulations. It is that Thai national security affairs department has played a more dominant role in controlling the borders. This research discovers that both Thai and Myanmar governments still consider the troubling boundary demarcation vital to their border security, leading to halts of other development projects. Finally, Myanmar politics is another important factor that sustains the Thai military's authority to manage and control the borders of Mae Hong Son in the present times.